

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΗ΄
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2014 - 2015

Το Νόημα της Ιστορίας

Σεμινάριο 1^ο

Πέμπτη 13 Νοεμβρίου 2014

Αρχίζουμε την έρευνά μας φέτος για το Νόημα της Ιστορίας με τα προλεγόμενα σε μια κλασσική φιλοσοφία της Ιστορίας. Αυτά θα μας απασχολήσουν στο πρώτο μέρος του φετινού Κύκλου, μέχρι τη Χωρολογική μας συνάντηση στη Σπάρτη, τις Χειμερινές Τροπές του Ηλίου και τα Χριστούγεννα.

Το ερώτημα για το νόημα της ιστορίας είναι το ερώτημα για την ουσία της ιστορίας. Το νόημα ενός πράγματος είναι ο λόγος για τον οποίο υπάρχει αυτό το πράγμα. Αλλά η προσεχής αρχή και αιτία για την οποία υπάρχει κάτι είναι η ουσία του. Χωρίς ουσία, χωρίς συγκεκριμένη δηλαδή και σαφώς ωρισμένη κατάφαση του Είναι, δεν υπάρχει τίποτα. Προφανώς η ουσία προηγείται της μερικής, ατομικής ύπαρξης, για να το πω αδόκιμα αλλά νεωτερικά. Το απόλυτο (Παρμενίδειο) Είναι αποτελεί την απόλυτη προϋπόθεση κάθε ύπαρξης. Το Είναι διαιρείται σε μορφές, οι οποίες «εν συνεχεία» υπάρχουν επειδή ακριβώς είναι μορφές του Είναι. Η οντολογική συνεπώς σειρά είναι: Είναι – ουσία (μορφή) – ύπαρξη.

Το παράδοξο του ερωτήματος για το νόημα της ιστορίας συνίσταται στην αντίθεση μεταξύ του ιστορικού γίνεσθαι και της ιστορικής ουσίας. Η ουσία συνιστά τον σταθερό πυρήνα της ύπαρξης, την αγκύρωση του όντος στο Είναι. Συνεπώς η ουσία δεν επιδέχεται μεταβολή: αυτό θα κατέστρεφε την θεμελιωτική δύναμή της. Γίνεσθαι είναι η μεταβολή αυτή καθ' εαυτή. Άρα γίνεσθαι και ουσία αντιπαρατίθενται. Το παράδοξο λοιπόν που εμπεριέχεται στο ερώτημα για το νόημα της ιστορίας είναι αντίφαση για την Ευρωπαϊκή νεωτερικότητα: το γίνεσθαι δεν έχει ουσία. Από το άλλο μέρος, το παράδοξο είναι αποκαλυπτικό για την κλασσική σκέψη: το γίνεσθαι έχει ουσία και δεν θα υφίστατο αν δεν είχε.

Η ουσία του γίνεσθαι είναι το τέλος του (σκοπός, τελικό αίτιο). Το γίνεσθαι υφίσταται και δεν διαλύεται στο μη-ον γιατί και αυτό αγκυρώνεται στο Είναι. Η εξάρτηση του γίνεσθαι από το Είναι σώζει τον κόσμο της μεταβολής από τον εκμηδενισμό στον οποίο μια διαδοχή καταστάσεων θα κατέρρεε αν δεν συνέχεται από τη δύναμη του Είναι. Τη συνοχή και συνέχεια του γίνεσθαι συνιστά το τέλος το οποίο υπηρετεί το γίνεσθαι. Και αυτό είναι η τελειότητα, το κάλλος της ύπαρξης, για το Ελληνικό βίωμα. Η εξάρτηση του γίνεσθαι από το Είναι, και συνεπώς η υπόσταση του γίνεσθαι, συντελείται δια του Τέλους του γίνεσθαι, δια του κάλλους της κοσμικής ύπαρξης, δια της μορφής των φαινομένων, δια της επιφάνειας του Απόλυτου στο Σχετικό.

Το παράδοξο της ουσίας του γίνεσθαι εκφράζεται επομένως με τις σχέσεις απόλυτου και σχετικού, είναι και φαίνεσθαι (κρυφού και φανερού). Η ιστορία είναι διαδοχή γεγονότων, φαινομένων δηλαδή στον χρόνο, αλλά και αυτό που φαίνεται στη διαδοχή των γεγονότων. Τα φαινόμενα ως γεγονότα είναι φανερά, αλλά ως νόημα είναι το κρυφό που φαίνεται στα φαινόμενα, το οποίο είναι και δεν είναι τα φαινόμενα.

Οι δυο πρώτες συναντήσεις μας θα αφιερωθούν στη μελέτη του παραδόξου του γίνεσθαι, του χρόνου και της ιστορίας υπό αυτές τις δυο απόψεις του, της σχέσης μεταξύ απόλυτου και σχετικού αφ' ενός, κρυφού και φανερού αφ' ετέρου.

Στο τρίτο σεμινάριο θα μελετήσουμε μια άλλη άποψη του βασικού παραδόξου. Πώς είναι δυνατόν να φαίνεται κάτι άλλο από αυτό που είναι και φαίνεται στο φαινόμενο; Πώς δηλαδή είναι δυνατόν να φαίνεται το μη ον, κάτι που δεν υπάρχει. Τι νόημα μπορεί να έχει η απάτη (και απαξίωση) του φαινομένου; (Εδώ αντιπαρατίθεται απολύτως το Ελληνικό και Ινδικό

(Ινδοευρωπαϊκό) βίωμα). Επιστημολογικά το ερώτημα αυτό εκφράζεται με την απορία για το τι είναι τότε το ψεύδος και πώς υφίσταται καν.

Στο τέταρτο σεμινάριο θα μας απασχολήσει αυτό καθ' εαυτό το πρόβλημα του χώρου και του χρόνου. Γιατί τα φαινόμενα υπάρχουν σε (χώρο και) χρόνο, ποια είναι η οντολογία του χωροχρόνου, αφού το απόλυτο Είναι δεν επιδέχεται τη σχετικότητα του χωροχρόνου.

Στην πέμπτη συνάντησή μας θα ερμηνεύσουμε τι συνέχει στην ύπαρξη τον χωροχρόνο. Θα μιλήσουμε δηλαδή για την τάξη και τον ρυθμό της χωροχρονικής πραγματικότητας, του «Κόσμου» των φαινομένων στο γίγνεσθαι.

Αφού η ιστορία είναι το ανθρώπινο γίγνεσθαι, στο τελευταίο σεμινάριο του πρώτου μέρους θα αναπτύξουμε τη θεωρία ότι η ιστορία είναι πολιτισμική ιστορία, διαδικασία πραγμάτωσης του ανθρώπινου τέλους.

Στο πρώτο σεμινάριο θα ερευνήσουμε τους όρους υπό τους οποίους μπορεί να υπάρχει το σχετικό. Γιατί το σχετικό ως σχετικό δεν μπορεί να υπάρχει αφ' εαυτού και δεν μπορεί να στηριχθεί στην ύπαρξη από άλλο σχετικό ή να στηρίξει εκείνο στον κόσμο της πραγματικότητας.

Θα μιλήσουμε επομένως για τον παραλογισμό του Σχετικισμού. Και θα εξηγήσουμε το ιστορικό γεγονός της εμφάνισής του στην Εποχή των Μεταβολών που ζούμε.

Τίτλος της θεματικής του πρώτου σεμιναρίου είναι:

Το Απόλυτο και το Σχετικό

Ή

Δεν Υφίσταται Απόλυτη Σχετικότητα

Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται **κάθε Πέμπτη βράδυ 8.30 μ.μ.** εκτός εορτών και διακοπών, κατά το κοινοποιηθέν πρόγραμμα.

Η είσοδος και παρακολούθηση είναι ελεύθερη.

Χώρος των συναντήσεων είναι η Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης, 2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α'.

Το εναρκτήριο σεμινάριο αύριο Πέμπτη 13 Νοεμβρίου θα γίνει στο Βιβλιοπωλείο ANIMA LIBRI (38° 14') του Λεωνίδα Πανόπουλου, Κολοκοτρώνη 34, μεταξύ Κορίνθου και Μαιζώνος.